

Prof. dr. Oana Chelaru

Ghid Gimnaziu

Capcanele GRAMATICII și LITERATURII ROMÂNE

 RENTROP & STRATON

București 2020

Sumar

Cuvânt înainte 9

Capcanele gramaticii române

1. Vocabular 13

1.1. Categoriile lexicale 13

– Neologisme 13

– Elemente de argou și jargon 18

– Omonime și cuvinte polisemantice 21

– Paronime 24

1.2. Mijloace de îmbogățire a vocabularului 27

– Tipurile de compunere 28

– Schimbarea valorii gramaticale (conversiunea) 30

2. Fonetică 35

– Corespondența dintre litere și sunete 35

– Accentul 37

3. Morfologie 40

3.1. Substantivul 40

– Substantive cu forme multiple

de singular sau plural 40

– Cazuri și funcții sintactice 51

3.2. Articolul 54

– Articolul posesiv-genitival și cel demonstrativ-
adjectival: forme, folosire și identificare în text 54

3.3. Adjectivul 56

– Forme de plural dificile 56

– Cazuri și funcții sintactice	57
3.4. Numeralul	60
– Diferitele valori: substantivală, adjectivală, adverbială	60
3.5. Pronumele	62
– Forme accentuate/forme neaccentuate (la pronumele personal și reflexiv)	62
– Pronumele reflexiv – funcții sintactice; marcă a diatezei reflexive	63
– Dubla funcție a pronumelui relativ: în propoziție și în frază	70
3.6. Verbul	71
– Verbe auxiliare, verbe copulative	71
– Moduri și timpuri: indicativ perfect simplu, mai mult ca perfect	75
– Diatezele reflexivă și pasivă, confuzie predicat verbal/predicat nominal	79
– Funcțiile sintactice ale verbelor la moduri nepersonale, nepredicative	81
3.7. Adverbul	84
– Funcții sintactice	84
3.8. Prepoziția, conjuncția	85
– Prepoziții și locuțiuni prepoziționale specializate pentru cazuri	85
– Identificarea locuțiunilor prepoziționale și a prepozițiilor specializate pentru cazuri	87
3.9. Interjecția	89
– Funcții sintactice	89

4. Sintaxa propoziției și a frazei	90
– Identificarea părților de propoziție alcătuite din mai mulți termeni, gen: subiect multiplu, nume predicativ multiplu, a subiectului neexprimat sau nedeterminat	90
– Identificarea tipurilor de relații în frază (coordonare, subordonare, tipuri de conjuncții)	93
– Identificarea subiectivei și a predicativei, precum și a termenilor regenți pentru fiecare dintre ele	96
– Construirea diferitelor tipuri de fraze: după o schemă dată, cu un anumit termen regent sau cu un anumit element introductiv	102
– Punctuația atributivei și a diferitelor circumstanțiale (de loc, de timp, de mod etc.)	106
– Identificarea completivei indirecte care urmează după un verb la diateza reflexivă, foarte des confundată cu subordonata completivă directă	107
– Identificarea și folosirea elementelor de relație specializate (cum ar fi: când, dacă, în ciuda faptului că, încât etc.)	108
– Bibliografie	110

Capcanele literaturii române

Capitolul I. Participarea la interacțiuni verbale în diverse situații de comunicare, prin receptarea și producerea textului oral. Receptarea textului scris de diverse tipuri

Capitolul II. Redactarea textului scris de diverse tipuri. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise

1. Rezumatul	121
1.1. Schița „D-l Goe...” de I.L. Caragiale	123

1.2. Schița „Vizită” de I.L. Caragiale	123
1.3. Basmul „Greuceanu” de Petre Ispirescu	123
1.4. Basmul „Prâslea cel voinic și merele de aur” de Petre Ispirescu	124
1.5. Povestirea „Iapa lui Vodă” de Mihail Sadoveanu (volumul „Hanu Ancuței”)	125
1.6. Nuvela „Două loturi” de I.L. Caragiale	125
1.7. Nuvela „Popa Tanda” de Ioan Slavici	126
1.8. Romanul „Baltagul” de Mihail Sadoveanu	127
1.9. Comedia „O scrisoare pierdută” de I.L. Caragiale	128
1.10. Textul – suport: „Calul” de Emil Gârleanu	129
1.11. Textul – suport: „Toate pânzele sus” de Radu Tudoran (fragment)	131
1.12. Textul-suport: „Câinele și pisica”, poveste populară	132
1.13. Textul-suport: „Bubico” de I.L. Caragiale	134
1.14. Textul-suport: „În vreme de război” de I.L. Caragiale (fragment)	135
2. Apartenența la genul epic	137
2.1. Apartenența la genul epic – text la prima vedere	139
2.2. Apartenența la schiță	142
2.3. Apartenența la nuvelă	142
2.4. Apartenența la specia basmului	145
2.5. Apartenența la specia fabulei	146
2.6. Apartenența la specia romanului – „Baltagul” de Mihail Sadoveanu	147
2.7. Apartenența la specia baladei populare „Miorița”	148
3. Caracterizarea unui personaj	149
3.1. Greuceanu – basmul „Greuceanu” de Petre Ispirescu	149
3.2. D-l Goe – schița „D-l Goe...” de I.L. Caragiale	151

3.3. Comisul Ioniță – „Iapa lui Vodă” de Mihail Sadoveanu	152
3.4. Lefter Popescu – „Două loturi” de I.L. Caragiale	152
3.5. Vitoria Lipan din romanul „Baltagul”	153
3.6. Caracterizarea unui personaj – text la prima vedere	155
4. Redactarea unui text de opinie despre mesajul unui text	156
5. Definirea descrierii	164
5.1. Apartenență la descriere – text la prima vedere: „Amiază” – Dimitrie Anghel (poezie)	165
5.2. Apartenență la descriere – text la prima vedere: „Puișorii” – Emil Gârleanu	166
5.3. Realizarea unei descrieri	167
6. Apartenență la genul liric	169
6.1. Apartenență la genul liric – text la prima vedere: „Viscolul” de Vasile Alecsandri	170
6.2. Apartenență la specie – pastelul: „Iarna” de Vasile Alecsandri	171
6.3. Apartenență la specie – doina populară	172
6.4. Opinia despre semnificația titlului – pastelul: „Iarna” de Vasile Alecsandri	173
6.5. Opinia despre semnificația mesajului – text la prima vedere: „O clipă” de Octavian Goga	174
7. Genul dramatic	175
7.1. Apartenență la genul dramatic a unui text studiat	175
7.2. Apartenență la genul dramatic a unui text la prima vedere	177

7.3. Caracterizarea unui personaj dintr-un text dramatic studiat	181
8. Redactarea unor compuneri diverse	182
BIBLIOGRAFIE.....	184